

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Viktora Kučery a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **V. V.**, proti žalované: **Univerzita Palackého v Olomouci**, se sídlem Křížkovského 511/8, Olomouc, (i) v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 28. 11. 2018, č. j. 65 A 72/2018 – 42, o vyloučení soudce Nejvyššího správního soudu ve věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 9 As 5/2019, a (ii) v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 5. 2018, č. j. UPOL-74784/9410-2018, o vyloučení soudkyně Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 65 A 72/2018,

t a k t o :

- I. Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Pavel Molek **není vyloučen** z projednávání a z rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 9 As 5/2019.
- II. Soudkyně Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci JUDr. Zuzana Šnejdrlová **není vyloučena** z projednávání a z rozhodnutí věci vedené u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci pod sp. zn. 65 A 72/2018.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci (dále jen „krajský soud“), kterým mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků v řízení o jeho žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 5. 2018, č. j. UPOL-74784/9410-2018, ve věci ukončení studia.

[2] V návaznosti na Nejvyšším správním soudem zaslano „informaci o řízení“ ze dne 8. 1. 2019, č. j. 9 As 5/2019 – 8, vznesl stěžovatel námitku podjatosti proti JUDr. Pavlu Molkovi jako soudci zpravodaji s tím, že jmenovaný soudce je odpovědný za svého asistenta, který požaduje, aby zástupce stěžovatele sdělil číslo účtu soudem ustanoveného zástupce a zároveň průběžně sděloval provedené úkony. V daném případě však žádný soudem ustanovený zástupce neexistuje a soudce prostřednictvím svého asistenta nerespektuje postavení emeritního soudce zastupujícího stěžovatele, kterého označuje jako obecného zmocněnce. Předjímá tak výsledek rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, aniž by vyzval stěžovatele k doložení oprávněnosti jeho zastoupení v řízení o kasační stížnosti ve smyslu § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Dle názoru stěžovatele má jeho zástupce zákonem požadovanou kvalifikaci pro zastoupení v řízení o kasační stížnosti a jeho postavení nelze zlehčovat, jako to činí asistent soudce JUDr. Molka.

[3] Jmenovaný soudce předložil dne 17. 1. 2019 soudní spis vedený pod sp. zn. 9 As 5/2019 k určení dalšího postupu předsedovi Nejvyššího správního soudu a současně se vyjádřil tak, že se necítí být podjatý. Ke stěžovateli nemá žádný vztah, nikdy se s ním nesešel ani profesně ani jinak. Neshledává se tedy podjatým ani z hlediska objektivního ani z hlediska subjektivního testu nestrannosti. Následně dne 29. 1. 2019 byla věc z pokynu předsedy soudu přidělena 5. senátu Nejvyššího správního soudu k rozhodnutí o vznesené námitce podjatosti.

[4] V mezidobí dne 23. 1. 2019 byla Nejvyššímu správnímu soudu předložena další námitka podjatosti směřující tentokrát vůči soudkyni JUDr. Zuzaně Šnejdrové, kterou stěžovatel zdůvodnil jejím předchozím postupem ve věci žaloby vedené u krajského soudu pod sp. zn. 65 A 72/2018. Konkrétně uvedl, že ačkoli podal proti shora zmíněnému usnesení krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků kasační stížnost, o které dosud nebylo rozhodnuto, byl jmenovanou soudkyní jako předsedkyní senátu vyzván k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení usnesení krajského soudu ze dne 17. 12. 2018, č. j. 65 A 72/2018 – 45. Z uvedeného dle stěžovatele plyne, že soudkyně předjímá výsledek rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a lze dovést její neúměrný zájem na výsledku projednávané věci.

[5] Jmenovaná soudkyně ve svém vyjádření uvedla, že jí žádný relevantní důvod podjatosti její osoby není znám. Nemá poměr k věci a účastníky řízení zná pouze z úřední činnosti. K samotnému postupu ve věci pak dodala, že v době, kdy byla výzva k zaplacení soudního poplatku vydána a zaslána stěžovateli, nebylo krajskému soudu známo, že stěžovatel podal kasační stížnost proti předchozímu usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků; tuto skutečnost se krajský soud dozvěděl až dne 27. 12. 2018, kdy mu byla doručena kasační stížnost, kterou obratem spolu se spisem předložil Nejvyššímu správnímu soudu. Skutečnosti, z nichž stěžovatel dovozuje podjatost soudkyně JUDr. Šnejdrové tak nebyly krajskému soudu (ani jmenované soudkyni) vůbec známy.

[6] Podle ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *„jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“*

[7] Podle § 8 odst. 5 s. ř. s. může účastník *„namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočnicka nebo znalce. Námitku musí uplatnit do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřiblíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočnicka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.“*

[8] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako výjimečný. Proto lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen z opravdu závažných důvodů, které mu skutečně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 - 16).

pokračování

[9] V daném případě stěžovatel soudce JUDr. Pavla Molka a soudkyni JUDr. Šnejdrlovou označil za podjaté, přičemž v obou případech podjatost zjevně dovozuje z procesního postupu jmenovaných v řízení o kasační stížnosti, resp. v řízení o žalobě.

[10] K tomu Nejvyšší správní soudu konstatuje, že z již výše citovaného § 8 odst. 1 věty poslední s. ř. s., vyplývá, že skutečnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci, nejsou (samy o sobě) důvodem k jeho vyloučení. Jinými slovy – Nejvyšší správní soud v rámci řízení o námitce podjatosti nepřezkoumává věcnou správnost procesního postupu soudce v řízení, což potvrzuje též relevantní judikatura Nejvyššího správního soudu; srov. např. usnesení ze dne 18. 6. 2003, č. j. Nao 25/2003 – 47, publ. pod č. 282/2004 Sb. NSS, dle kterého *„důvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci nejsou podle § 8 odst. 1 s. ř. s. okolnosti spočívající v postupu soudu podle § 36 odst. 3 věty druhé s. ř. s., který vedl k zamítnutí žalobcovy žádosti o osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná, a to ani v případě, že by takové rozhodnutí nebylo věcně správné.“*

[11] I přesto mohou nastat jisté specifické skutečnosti – např. forma jednání a způsob vystupování soudce či celkový průběh ústního jednání, které mohou být pro posouzení námitky podjatosti důležité. Na jejich základě si totiž soud může učinit náhled na vnější stránku nestrannosti, tj. posoudit, zda v projednávané věci existují objektivní okolnosti, které by mohly vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má určitý, nikoliv nezaujatý vztah k věci, účastníkům nebo jejich zástupcům ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2018, č. j. Nao 164/2018 – 83). V nyní projednávané věci však Nejvyšší správní soud žádné shora naznačené skutečnosti, na základě kterých by bylo možné dovozovat objektivní pochybnosti o nepodjatosti dotčeného soudce, resp. soudkyně neshledal.

[12] Ve vztahu k uplatněné námitce podjatosti soudce JUDr. Pavla Molka lze ve stručnosti shrnout, že tato námitka je zcela nepřipadně založena na standardním a víceméně formalizovaném poučení posílaném účastníkům řízení. Z jeho obsahu či kontextu je jasné, že výzva k doložení nákladů řízení, vč. sdělení čísla účtu a sdělení průběžně prováděných úkonů, které nejsou patrné ze spisu, je podmíněna tím, že stěžovatel je zastoupen advokátem, resp. tím, že mu byl ustanoven zástupce. V opačném případě – tedy není-li účastník řízení zastoupen advokátem, ani mu nebyl soudem ustanoven zástupce, což je právě případ stěžovatele, se výzva neuplatní a nelze z ní dovozovat ani to, že by stěžovatel nebyl řádně zastoupen ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s.

[13] Ostatně, pokud jde o podmínku spočívající v obligatorním zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem v řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud již v usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, své závěry učiněné primárně ve vztahu k soudnímu poplatku promítl do následující úvahy: *„Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“* Z citovaného usnesení rozšířeného senátu tedy plyne, že povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem není vyžadováno v těch případech, kdy kasační stížnost směřuje, tak jako v nyní posuzované věci, proti procesnímu rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem nekončí.

[14] Ve vztahu k uplatněné námitce podjatosti soudkyně JUDr. Zuzany Šnejdrlové Nejvyšší správní soud opět pouze krátce konstatuje, že se jednalo o standardní postup poté,

co bylo krajským soudem rozhodnuto o nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Jednoduše řečeno – není-li stěžovatel osvobozen od soudních poplatků, je na místě, aby poplatek zaplatil, k čemuž byl také krajským soudem vyzván. V tomto postupu nelze spatřovat jakýkoli zájem jmenované soudkyně na výsledku projednávané věci. Nicméně s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu, která připustila kasační stížnost i proti usnesení krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012 – 43, publ. pod č. 3072/2014 Sb. NSS), je nutno uznat, že obecně je jistě vhodnější vyčkat s výzvou k zaplacení soudního poplatku za žalobu až poté, co marně uplynula lhůta pro podání kasační stížnosti, příp. vyčkat na rozhodnutí o kasační stížnosti, byla-li podána.

[15] I po novele zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, účinné od 30. 9. 2017 totiž platí, že krajský soud nemůže zastavit řízení dle § 9 odst. 1 tohoto zákona po marném uplynutí lhůty k uhrazení soudního poplatku, pokud byla podána kasační stížnost proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o nepřiznání osvobození od soudních poplatků (resp. o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků). V případě zamítnutí této kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem pak musí krajský soud znovu vyzvat poplatníka k uhrazení soudního poplatku a stanovit mu k tomu lhůtu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2018, č. j. 8 As 198/2018 – 17, publ. pod č. 3805/2018 Sb. NSS).

[16] Ve světle všech výše uvedených skutečností lze tedy uzavřít, že na základě námitek stěžovatele založených v zásadě na procesním postupu JUDr. Pavla Molka, resp. JUDr. Zuzany Šnejdrlové v projednávané věci není možné dovozovat podjatost těchto soudců. Pátý senát Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že nejsou naplněny podmínky pro to, aby jmenovaní byli vyloučeni z projednání a z rozhodnutí věci vedené Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 9 As 5/2019, resp. věci vedené krajským soudem pod sp. zn. 65 A 72/2018, a rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku I. a II. tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. února 2019

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu